

Χριστουγεννιάτικη **εκεχειρία**: μικρή ειρήνη στον Μεγάλο Πόλεμο

1914: πέρασαν πολλά χρόνια από τότε, αλλά τα γεγονότα των εορτών εκείνης της χρονιάς εξακολουθούν να συγκινούν και να μαγεύουν σαν παραμύθι. Πάνω από ένα εκατομμύριο στρατιώτες της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας αψήφησαν τις εντολές των ανωτέρων τους («έγκλημα» που τιμωρείται με θάνατο σε καιρό πολέμου), βγήκαν από τα χαρακώματα ευχόμενοι ο ένας στον άλλο «Καλά Χριστούγεννα» και έπαιξαν ποδόσφαιρο στην πιο αυθόρμητη ανακωχή της παγκόσμιας ιστορίας.

Ο **Κουρτ Τσέμις**, ένας Γερμανός δάσκαλος αφηγείται στις επιστολές του πως την παραμονή των Χριστουγέννων όλα τα πυρά ξαφνικά σταμάτησαν. Από το γερμανικό τάγμα ακούστηκε ένα σφύριγμα. «Ο στρατιώτης Μέκελ από τον λόχο μου, ο οποίος είχε ζήσει πολλά χρόνια στην Αγγλία, φώναξε στους Βρετανούς μιλώντας τους στα αγγλικά και σύντομα ξεκίνησε μια ζωηρή συζήτηση». Αυτά έγραψε ο Τσέμις για να περιγράψει την πρώτη συνάντηση δύο αντίπαλων στρατιωτών που βγήκαν από τα χαρακώματα, έσφιξαν τα χέρια στην ουδέτερη ζώνη και αλληλοευχήθηκαν «Χαρούμενα Χριστούγεννα» μιλώντας ο καθένας στη γλώσσα του. Συμφωνήθηκε ότι την επόμενη ημέρα, ανήμερα της σημαντικότερης γιορτής των χριστιανών, κανείς δε θα πυροβολούσε. «Οι Βρετανοί εξέφρασαν τη χαρά τους για τη φωταψία με σφυρίγματα και χειροκροτήματα. Πέρασα όλη τη νύκτα ξύπνιος, όπως και οι περισσότεροι. Αν και κάπως κρύα, η νύχτα εκείνη ήταν υπέροχη», κατέληξε ο Γερμανός δάσκαλος.

Από τους τελευταίους επιζώντες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο **Μπέρτι Φέλσταντ**, το 2001 σε ηλικία 106 ετών θυμόταν την ιστορική ανακωχή: «Τα όπλα σίγησαν και οι στρατιώτες άρχισαν

να βγαίνουν από τα χαρακώματά τους. Αφήσαμε και εμείς τα όπλα μας και συναντήσαμε τον εχθρό. Απ' όσο θυμάμαι, οι Γερμανοί βγήκαν πρώτοι και άρχισαν να έρχονται προς το μέρος μας. Τους αντιγράψαμε αυθόρμητα. Χαιρετηθήκαμε και αρκετοί από εμάς άρχισαν να παίζουν ποδόσφαιρο. Μη φαντάζεστε τίποτα οργανωμένο. Μια αυτοσχέδια μπάλα βρέθηκε από το πουθενά και περίπου 50 άτομα αλλάζαμε πάσες».

Άλλη μία μαρτυρία για αυτά τα περίεργα Χριστούγεννα προέρχεται από έναν Άγγλο στρατιώτη. «Το όνομά μου είναι **Φράνσις Τόλιβερ** και κατάγομαι από το Λίβερπουλ. Ήταν Χριστούγεννα στα χαρακώματα και η παγωνιά κρεμόταν τόσο πικρά. Ήμουν ξαπλωμένος πάνω στην κρύα και βραχώδη γη, όταν πέρα από τις γραμμές της μάχης ήρθε ένας παράξενος ήχος. Μια νεαρή γερμανική φωνή τραγουδούσε καθαρά. Σύντομα, μια μια οι γερμανικές φωνές ενώθηκαν σε αρμονία. Μόλις τέλειωσαν, μια ευλαβής παύση πέρασε. “Ο θεός να σας έχει καλά, κύριοι”, πετάχτηκαν κάτι παιδιά από το Κεντ. Το επόμενο που τραγούδησαν ήταν το Stille Nacht, “Αυτό είναι το Άγια Νύχτα”, είπα και με δύο γλώσσες το ίδιο τραγούδι γέμισε τον ουρανό. “Κάποιος έρχεται προς τα εμάς!” φώναξε ο σκοπός. Όλα τα βλέμματα καρφώθηκαν σε μια μοναχική φιγούρα που βάδιζε με κόπο. Όπως γενναία δρασκέλιζε άοπλος, έλαμψε μες στη νύχτα η σημαία της εκεχειρίας σαν άστρο των Χριστουγέννων. Σύντομα, ένας ένας από κάθε πλευρά χωρίς τουφέκι και χωρίς μαχαίρι συναντηθήκαμε εκεί χέρι με χέρι. Μοιραστήκαμε κάποιο κρυμμένο μπράντι και ευχηθήκαμε ο ένας στον άλλο. Και εκεί απάνω ξεκίνησε κι ένα παιχνίδι ποδοσφαίρου. Ανταλλάξαμε σοκολάτες, τσιγάρα και φωτογραφίες από την πατρίδα. Ο νεαρός Sanders έπαιξε αρμόνικα και αυτοί είχαν ένα βιολί. Τι παράξενη και περίεργη ορχήστρα!

Κάθε Χριστούγεννα που έρχονται μετά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, θυμάμαι εκείνη τη νύχτα. Το έμαθα καλά το μάθημά μου, ότι αυτοί που διαφεντεύουν τον κόσμο δε θα ‘ναι στους νεκρούς

και τους σακάτες κι ότι από κάθε μεριά του τουφεκιού είμαστε το ίδιο».

Η εκχειρία των Χριστουγέννων του 1914 επεκτάθηκε κατά μήκος των 800 χιλιομέτρων του Δυτικού Μετώπου, όπου στρατοπέδευαν περισσότεροι από ένα εκατομμύριο στρατιώτες. Οι στρατιώτες διακήρυσσαν ότι είναι αδέλφια και αρνιόνταν να πολεμήσουν. Από την άλλη, οι στρατηγοί και από τις δυο μεριές χαρακτήρισαν αυτή την αυθόρμητη ειρήνη ως προδοσία και όσους συμμετείχαν υπόλογους στο στρατοδικείο. Μέχρι τον Μάρτιο του 1915 αυτό το κίνημα της αδελφοποίησης είχε εξαλειφθεί και η μηχανή του θανάτου ήταν ξανά σε πλήρη λειτουργία.

Η χριστουγεννιάτικη εκχειρία ήταν μια σύντομη, αλλά τόσο δυνατή έκρηξη αγάπης, ανθρωπιάς και ειρήνης στην καρδιά του Μεγάλου Πολέμου. Εκεί όπου έχασαν τη ζωή τους περισσότεροι από 9 εκατομμύρια άνθρωποι, ενώ τραυματίστηκαν 21 εκατομμύρια άλλοι. Αυτή η «μικρή ειρήνη στον μεγάλο πόλεμο» μάς δίνει μια ματιά του κόσμου, όπως θα θέλαμε να είναι. Είναι σαν ν' ακούμε ότι οι πιο βαθιές μας επιθυμίες είναι πραγματικά αληθινές. Ο κόσμος θα μπορούσε πράγματι να είναι διαφορετικός.

Δραστηριότητες

1. Ποιοι μας αφηγούνται τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τα Χριστούγεννα του 1914;
2. Τι μας αφηγείται ο καθένας;
3. Ποια αφήγηση σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση; Για ποιους λόγους;

4. Βρες στο λεξικό τη σημασία των λέξεων ανακωχή και εκεχειρία.
5. Σύμφωνα με τους ανωτέρους και των δύο στρατοπέδων, οι στρατιώτες διέπραξαν ένα «έγκλημα». Ποιο ήταν αυτό; Εσύ πώς θα χαρακτήριζες τα γεγονότα της νύχτας του 1914;
6. Ζωντάνεψε τις σκηνές που εκτυλίχθηκαν εκείνη τη νύχτα σε ένα δικό σου κείμενο γραμμένο σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση.
7. Τι εννοεί ο Φράνσις Τόλιβερ με τη φράση «Το έμαθα καλά το μάθημά μου: ότι αυτοί που διαφεντεύουν δεν θα 'ναι στους νεκρούς και τους σακάτες κι ότι από κάθε μεριά του τουφεκιού είμαστε το ίδιο»;
8. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η χριστουγεννιάτικη εκεχειρία του 1914 χαρακτηρίστηκε ως «η πιο αυθόρμητη ανακωχή της παγκόσμιας ιστορίας»;
9. Να βρεις συνώνυμα για τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου.
10. Να βρεις από το κείμενο και να καταγράψεις λέξεις που σχετίζονται α) με τον πόλεμο και β) με την ειρήνη.